

จะฟื้นเศรษฐกิจตกต่ำได้อย่างไร

รองศาสตราจารย์ ดร. สุชาติ ธาดาธำรงเวช *

การถกเถียงถึงวิธีการฟื้นเศรษฐกิจไทยในช่วงปี พ.ศ. 2541-43 อาจสรุปออกมาง่าย ๆ ว่าจะต้องทำใน 2 เรื่องคือ (1) การปรับโครงสร้างธุรกิจ (2) การเพิ่มปริมาณเงินหรือสภาพคล่องในระบบเศรษฐกิจ ปัญหาก็คือเราควรทำอะไรก่อน

ปรากฏว่าในช่วงนั้นมีความเชื่อกันว่าเศรษฐกิจไทยล้มละลายเป็นเพราะปัญหาระดับย่อย (Micro) ต่างๆ เช่น การที่ผลิตภาพการผลิตโดยรวม (Total Factor Productivity) ต่ำเกินไป การลงทุนมากเกินไป การสร้างอสังหาริมทรัพย์มากเกินไป ระบบบริหารจัดการในภาคธุรกิจไทยไม่โปร่งใส ระบบบัญชีคลุมเครือ สถาบันการเงินปล่อยกู้อย่างหละหลวม เนื่องจากรัฐบาลค้ำประกันเงินฝาก เกิดการชักดาบโดยผู้กู้เงิน (Moral Hazard) จำนวนมาก มีความเชื่อกันว่า ผู้กู้เงินเป็นจำนวนมากมีเงินจ่ายหนี้แต่ไม่ยอมจ่าย ซึ่งเรียกว่าหนี้เสียปลอม (Strategic Non-Performing Loans) จึงทำให้ต่างชาติขาดความเชื่อมั่นจึงถอนเงินลงทุนฯ สิ่งเหล่านี้จะต้องได้รับการแก้ไขก่อน คือ การเป็นธรรมาภิบาล (Good Governance) ก่อน รัฐบาลไทยในช่วงนั้นจึงพยายามที่จะปรับโครงสร้างธุรกิจก่อน โดยหวังจะทำให้ความเชื่อมั่นของนักลงทุนกลับมา ปริมาณเงินหรือสภาพคล่องก็จะเพิ่มขึ้น ระบบเศรษฐกิจก็จะฟื้นขึ้นมาเอง

มาตรการที่ใช้คือการเข้มงวดกฎระเบียบมากขึ้นในการนับหนี้เสีย การขึ้นอัตราดอกเบี้ยในประเทศ เพื่อยุติยั้งเงินทุนไหลออก ซึ่งยิ่งทำให้ปริมาณสินเชื่อลดลง ก็คือสภาพคล่องในระบบเศรษฐกิจลดลง วิธีการดังกล่าว ทำให้เศรษฐกิจยิ่งจมลึกลงไป ทำให้คนตกงานมากขึ้น ราคาทรัพย์สินตกต่ำ ปัญหาสังคมมากขึ้น คนหมดความคาดหวัง ทำให้เศรษฐกิจของชาติแทบไม่มีอนาคต รอแต่เพียงนักลงทุนต่างชาตินำเงินมาซื้อทรัพย์สินราคาถูก และหวังว่าเขาจะมาเป็นเจ้าของธนาคาร กิจการใหญ่ๆ แล้วบริหารต่อไป โดยคนไทยจะไปเป็นลูกจ้างเพื่อให้งานทำ

ความจริงเศรษฐกิจตกต่ำจะมีลักษณะที่ชัดเจน คือ มีการผลิตต่ำกว่าที่ควรจะเป็น มีการว่างงานโดยไม่สมัครใจจำนวนมาก มีเครื่องมือเครื่องจักรที่ทำงานต่ำกว่าระดับ เป็นผลให้มี Real GDP ต่ำกว่าที่ควรจะเป็นมาก หากได้มีการกระตุ้นความต้องการสินค้าและบริการที่ผลิตในชาติ ด้วยการสร้างอำนาจซื้อสินค้าในประเทศให้มากขึ้น หรือมีแรงกระตุ้นออกมากขึ้น อัตราการเพิ่มของ GDP ก็จะสูงขึ้น โดยไม่มีความกดดันด้านเงินเฟ้อ หรือการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด

* อาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ในบทความนี้ ผู้เขียนได้เสนอวิธีการฟื้นฟูระบบเศรษฐกิจจากภาวะตกต่ำ ไม่ว่าสาเหตุแห่งการตกต่ำมาจากอะไร การแก้ก็ใช้วิธีเดียวกัน ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องหาสาเหตุย้อนหลังไปไกลๆ การหาสาเหตุแห่งเศรษฐกิจตกต่ำนั้น มีประโยชน์เพื่อใช้ป้องกันไม่ให้เกิดผิดพลาดในอนาคตซึ่งจะนำไปสู่การตกต่ำอีก ในบทความนี้ ผู้เขียนได้ใส่รูปภาพและสมการคณิตศาสตร์ เพื่อให้ท่านผู้อ่านมั่นใจว่า ข้อเสนอดังกล่าวไม่ใช่ความเห็นหรือความรู้สึก แต่มีทฤษฎีกำกับครบถ้วน สำหรับผู้ที่ไม่คุ้นเคยกับวิชาเศรษฐศาสตร์ ก็สามารถเปิดผ่านไปได้ โดยสามารถอ่านแต่เนื้อหา ซึ่งมีความครบถ้วนอยู่ในตัวเอง

1. การฟื้นฟูเศรษฐกิจตกต่ำ

หากเราพิจารณาถึงเหตุแห่งเศรษฐกิจล้มละลาย ซึ่งบางท่านอาจย้อนไปไกลๆ ถึงเหตุเริ่มแรกที่ทำให้เศรษฐกิจตกต่ำ เช่น (1) การที่ประเทศมีการเพิ่มในเทคโนโลยีน้อยหรือที่เรียกว่า มีผลิตภาพการผลิตโดยรวม (Total Factor Productivity: TFP) ต่ำ ทำให้ประเทศไม่ค่อยเจริญเติบโต (2) มีการลงทุนมากเกินไป (Over-investment) ทำให้ผลผลิตที่ได้มีผลตอบแทนต่ำ (3) ระบบสถาบันการเงินอ่อนแอ (4) มีปัญหาจริยธรรมเสื่อม (Moral Hazard) เป็นหนี้ไม่ยอมใช้ ชอบชักดาบ ผู้บริหารบริษัทเอกชนจ้างที่จะโกงคนอื่น

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้อาจเรียกว่าสาเหตุแห่งความอ่อนทางเศรษฐกิจ ซึ่งนำไปสู่การขาดความเชื่อมั่นของนักลงทุนทั้งในและต่างประเทศ เพราะความไม่โปร่งใส ความอ่อนแอของระบบการเงินและสถาบันการเงิน ทำให้มีการปล่อยกู้อย่างสุรุ่ยสุร่าย จนมีหนี้ไม่ก่อให้เกิดรายได้จำนวนมาก เกิดการชักดาบ เกิดการขาดความเชื่อมั่น ทำให้ผลตอบแทนการลงทุนลดน้อยถอยลง ทำให้เงินทุนฯถูกโยกย้ายออกจากประเทศไปประเทศอื่นที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า

ผลแห่งปัญหาข้างต้น จะทำให้ GDP เติบโตในอัตราต่ำ การส่งออกเพิ่มน้อยลงเพราะความสามารถในการแข่งขันลดลง มีปัญหาการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดมากขึ้นและเรื้อรัง ทำให้เป็นหนี้ต่างประเทศเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนนักลงทุนฯ สงสัยว่าประเทศจะใช้หนี้ต่างประเทศได้อย่างไร ความสงสัยนี้เมื่อสะสมไปถึงเวลาหนึ่ง ก็จะทำให้ความเชื่อมั่นลดฮวบลงทันที ทำให้เกิดการโจมตีค่าเงินท้องถิ่น มีการถอนเงินทุนฯ ออกจากประเทศมากขึ้นเรื่อยๆ

หากเรายอมรับความจริงในปัญหาดังกล่าว แล้วปล่อยให้ค่าท้องถิ่นปรับตัวอ่อนลง ก็จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันได้ ดุลบัญชีเดินสะพัดก็จะไม่ขาดดุล และหนี้ต่างประเทศก็จะไม่เพิ่มขึ้น ก็จะป้องกันการถอนเงินทุนฯ และการล้มละลายได้

กรอบคิดที่ 1

ฟื้นฟูเศรษฐกิจก่อนหรือปรับโครงสร้างธุรกิจก่อน

เขียนเมื่อ 27 ธันวาคม 2542

ผู้เขียนได้เสนอว่า เมื่อระบบเศรษฐกิจถูกโจมตี ก็คือเรามีวิกฤตของระบบเศรษฐกิจแล้ว ความเชื่อมั่นต่อการบริหารระบบเศรษฐกิจได้ถดถอยไปแล้ว เราควร (1) รักษาสภาพคล่องในระบบเศรษฐกิจไว้ก่อนเพื่อไม่ให้ระบบเศรษฐกิจล้มละลาย แล้ว (2) เราค่อยปรับโครงสร้างระบบเศรษฐกิจทีหลัง ข้อเสนอของนักการเงินและผู้บริหารประเทศในช่วงนั้น ก็มี 2 ประการเหมือนกัน แต่เขาทำข้อ 2 ก่อน แล้วเชื่อว่าสภาพคล่องจะตามมาเอง โดยเชื่อว่า ต้องจัดการปลานิสัยไม่ดี ปลาที่อ่อนแอก่อน โดยลดสภาพคล่อง ด้วยการขึ้นดอกเบี้ยสูงๆ ถ้าปล่อยสภาพคล่องให้มีอยู่ ความอ่อนแอของระบบจะไม่ได้รับการแก้ไข ความเชื่อมั่นจากต่างประเทศจะไม่กลับมา ก็จะไม่มียุคมีสภาพคล่องเพียงพอ ระบบเศรษฐกิจไม่มีวันฟื้น ผลของการกระทำดังกล่าว ทำให้เศรษฐกิจจมลึกลงไปมากกว่าที่เขาคาดคิดไว้มาก

นักการเงินเชื่อว่า มีปลานิสัยไม่ดีในบ่อจำนวนมาก จึงทำให้นักลงทุนหนีไป จะต้องแก้นิสัยปลา ก่อน เงินทุนฯจึงจะกลับมา ผู้เขียนเชื่อว่า มีปลานิสัยไม่ดีในทุกๆบ่อ มากน้อยต่างๆกันไป แต่ปลาเหล่านั้นไม่มีพลังมากพอ ที่จะทำให้เศรษฐกิจล้มละลายได้ แต่จะมีปลานิสัยไม่ดีมากขึ้น ถ้าน้ำในบ่อไม่พอ ต้องทำให้น้ำมีมากพอก่อน แล้วปลานิสัยไม่ดีจะลดลงไปเอง เศรษฐกิจก็จะฟื้นขึ้น จากนั้นจึงค่อยปรับโครงสร้างธุรกิจทีหลัง

เหตุการณ์ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำเมื่อ ปี พ.ศ. 2540-2541 รัฐบาลไทยในช่วงนั้น ไม่เข้าใจว่าการฟื้นฟูระบบเศรษฐกิจที่ตกต่ำไปแล้ว ไม่จำเป็นต้องแก้ที่เหตุแห่งปัญหา รัฐบาลเชื่อว่าสาเหตุของภาวะเศรษฐกิจตกต่ำเกิดจากคนในประเทศไม่มีวินัยในการชำระหนี้ จึงทำให้รัฐบาลไทยแก้ปัญหาผิดทาง ถ้าหากเราย้อนดูประวัติศาสตร์เศรษฐกิจของโลก จะพบว่าไม่มีประเทศใดที่ล้มละลาย โดยมีสาเหตุมาจากคนในชาตินิสัยไม่ดี ตัวอย่างเช่น ประเทศอังกฤษ (พ.ศ. 2510) ฝรั่งเศส (พ.ศ. 2512) สวีเดน (พ.ศ. 2534) ล้วนล้มละลาย จากการถูกถอนเงินทุนฯ ออกฉับพลันทั้งสิ้น

ความเข้าใจที่แตกต่างนี้ เกิดจากนักการเงินเรียนรู้วิธีการบริหารบริษัท วิธีการบริหารงบดุล ถ้าบริษัทแย่ลงก็ต้องปรับโครงสร้างบริษัท ลดต้นทุน ลดพนักงาน ขายทรัพย์สินเพื่อให้บริษัทอยู่รอด อาจเปรียบเทียบได้ว่าเป็นการบริหารตัวปลาในบ่อน้ำ น้ำแห้งไปก็ต้องลดขนาดตัวปลาลงให้อยู่ได้

แต่นักเศรษฐศาสตร์เรียนรู้วิธีการบริหารระบบหรือบริหารปริมาณน้ำในบ่อ ไม่ได้บริหารตัวปลา นักเศรษฐศาสตร์มีเครื่องมือมากกว่านักการเงิน คือเราสร้างปริมาณเงินหรือสภาพคล่องหรือสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนได้ ในขณะที่นักการเงินไม่มีเครื่องมือนี้ ดังนั้น เมื่อเศรษฐกิจ

ตกต่ำ ภาคธุรกิจจึงต้องปลดคนงานและขายทรัพย์สินใช้หนี้ แต่ทั้งคนงานและทรัพย์สินที่ขายไม่ได้หายไปไหน รัฐบาลจึงต้องทำตรงข้ามกับภาคเอกชนจึงจะแก้ปัญหาได้ โดยรัฐบาลต้องสร้างเงินขึ้นมาซื้อทรัพย์สินและจ้างงานแทน ซึ่งจะเป็นการฟื้นราคาทรัพย์สิน และเพิ่ม GDP ด้วย

วิธีการแก้ไขปัญห เศรษฐกิจตกต่ำ จึงเป็นการแก้ที่ระบบอันเนื่องมาจากการขาดสภาพคล่องอย่างมาก โดยอาจมีสาเหตุทาง Micro อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างหลายประการ แต่แก้ด้วยวิธีเดียวกันหมด คือการเพิ่มสภาพคล่อง เพราะสาเหตุสุดท้ายที่ทำให้เศรษฐกิจตกต่ำคือการขาดสภาพคล่อง ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากการตอบสนองที่ผิดพลาดของรัฐบาล สำหรับสาเหตุทาง Micro ที่หลากหลายนั้น เป็นจุดอ่อนที่จะทำให้เศรษฐกิจที่ตกต่ำได้ง่ายขึ้นเท่านั้น

ไม่ว่าเราจะถอยลึกไปเพื่อหาสาเหตุแห่งการล้มละลายทางเศรษฐกิจถึงจุดใด และในแต่ละจุดจะสามารถป้องกันได้อย่างไร เราจะพบว่า การล้มละลายทางเศรษฐกิจเป็นปัญหาภายในชาติ ซึ่งสามารถแก้ไขด้วยมาตรการภายใน ไม่ต้องรอต่างชาติมาฟื้นชาติเรา โดยหากเศรษฐกิจล้มละลายไปแล้ว การแก้ไขจะได้ด้วยวิธีการเดียว คือรัฐบาลต้องนำการฟื้นเศรษฐกิจ ด้วยการเพิ่มรายจ่ายและการลงทุนของรัฐบาล ทำให้ปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น โดยไม่ต้องเข้าไปค้นหาสาเหตุเบื้องต้นแห่งการล้มละลายด้วยซ้ำไป เพราะสาเหตุสุดท้ายที่ทำให้เศรษฐกิจล้มละลายคือ ปริมาณเงินบาทหรือสภาพคล่องในระบบเศรษฐกิจหายไปมากเกินไป หากได้เพิ่มปริมาณเงินบาทในมือประชาชนให้มากพอ เศรษฐกิจก็จะฟื้นขึ้นมา และหากต้องการให้ฟื้นอย่างยั่งยืน ก็ต้องปรับโครงสร้างธุรกิจให้สามารถแข่งขันกับตลาดโลกได้ การทำความเข้าใจกับสาเหตุเบื้องต้นแห่งการล้มละลายนั่น จะเป็นประโยชน์เมื่อเศรษฐกิจฟื้นขึ้นมาแล้ว และเตรียมการป้องกันไม่ให้เกิดสาเหตุเหล่านั้นอีก

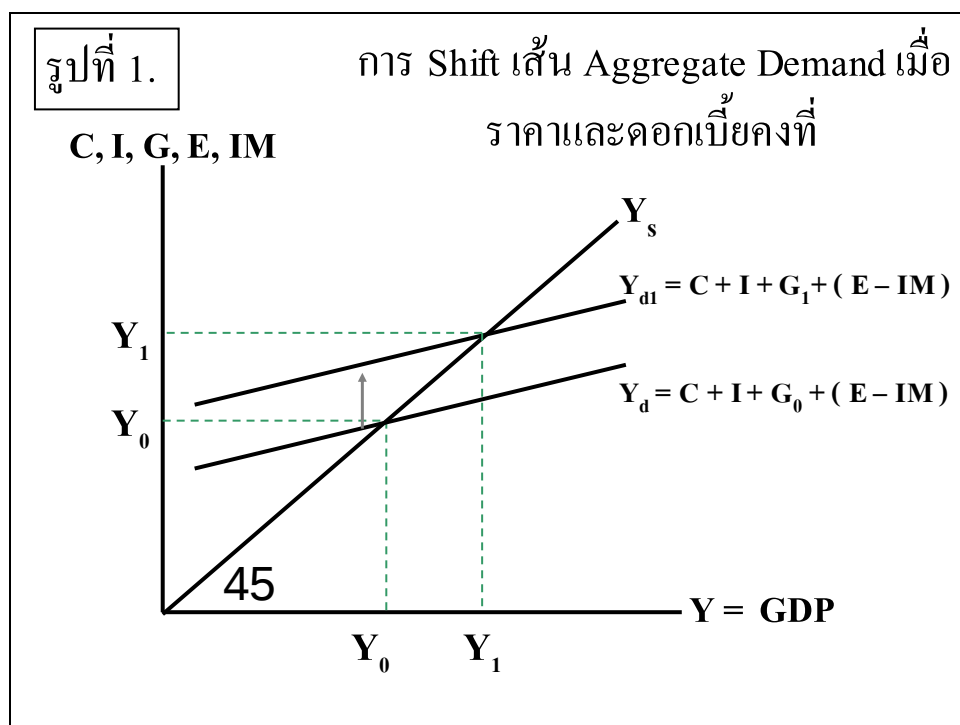
กรอบคิดที่ 2

มุมมองที่ตรงข้ามกันระหว่างนักการเงินกับนักเศรษฐศาสตร์เมื่อเศรษฐกิจตกต่ำ

นักบริการการเงิน จะมองว่าเมื่อคนประสบอุบัติเหตุ หากดูแผลออกจากร่างกายแล้ว เขายังสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ แสดงว่าเขามีความสามารถดีเยี่ยม มีความสามารถในการแข่งขันสูง เมื่อเขาอยู่ได้แล้วจึงจะให้เลือด หากให้เลือดก่อน อาจเสียเลือดไปเปล่าๆ เมื่อเศรษฐกิจตกต่ำจึงต้องรีบถอนเงินคืนจากลูกหนี้ เพราะนักบริการการเงินกลัวว่าลูกหนี้เหล่านี้จะไม่สามารถหาเงินมาคืนได้ หากลูกหนี้อยู่ได้แล้ว จึงจะให้ยืมเงินอีก ซึ่งเป็นมุมมองในระดับ Micro ใช้ในการบริหารธุรกิจ

นักเศรษฐศาสตร์ จะมองว่าเมื่อคนคนประสบอุบัติเหตุ หากถูกดูดเลือดออกไปแล้ว ร่างกายของเขาจะไม่แข็งแรง จะไม่สามารถแข่งขันได้ เราจึงต้องให้เลือดเขาก่อน เพื่อให้เขาแข็งแรงขึ้นก่อน แล้วค่อยให้เขาไปต่อสู้แข่งขันต่อไป นักเศรษฐศาสตร์จึงมองที่ระบบมองที่ Macro กล่าวคือ เมื่อเศรษฐกิจตกต่ำ รัฐบาลจึงต้องรีบเพิ่มปริมาณเงินในระบบ เช่น การเพิ่มปริมาณเงินให้กับคนรากหญ้า เพื่อที่จะให้มีการจ้างงาน มีการค้าขายซื้อสินค้าที่ผลิตภายในชาติมากขึ้น ซึ่งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจ ส่งผลให้ GDP เพิ่มขึ้น

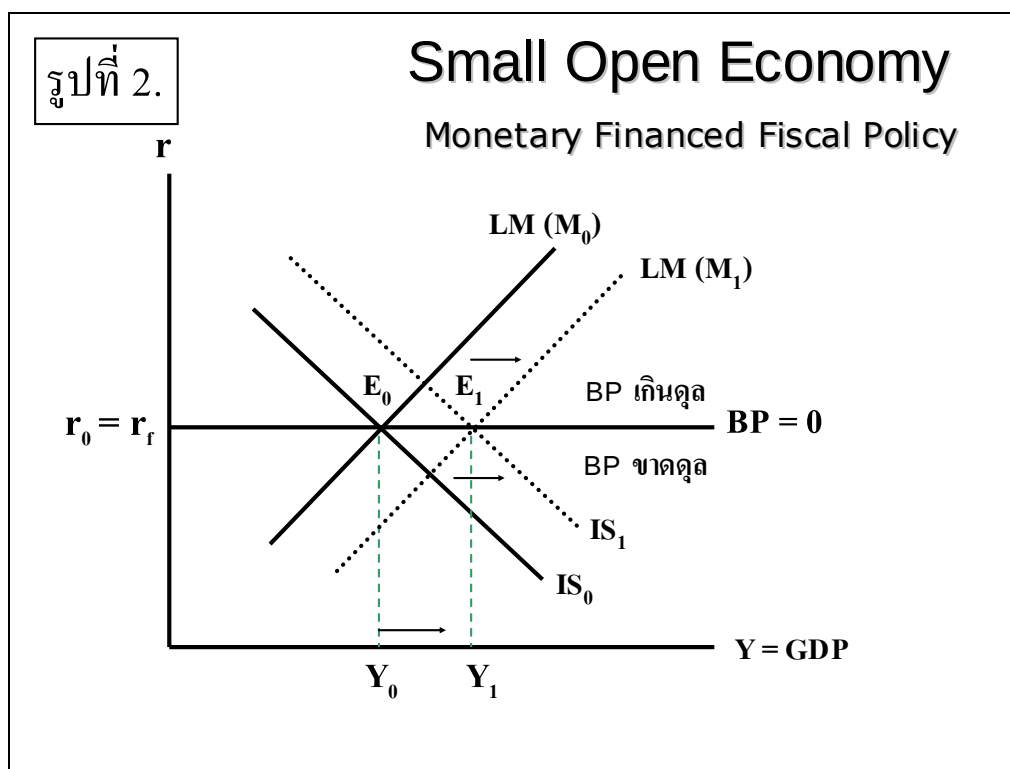
หากพิจารณาตามรูปที่ 1. เรียกว่ารูปเส้น Aggregate Supply 45 องศา (เส้น Y_s) มีเส้น Aggregate Demand ($Y_d = [C + I + G + (E - M)]$) ที่มี Slope แบนกว่า เนื่องจากเศรษฐกิจตกต่ำ ทำให้ปริมาณผลผลิตของเราต่ำเกินไป คืออยู่ที่ระดับ Y_0 หากรัฐบาลเพิ่มรายจ่าย เช่น จาก G_0 เป็น G_1 ก็จะไม่ทำให้สินค้าขึ้นราคา เพราะยังมีกำลังการผลิตในประเทศเหลืออยู่มาก และอัตราดอกเบี้ยก็ไม่เพิ่มขึ้น เพราะเงินยังล้นระบบ แต่จะทำให้เศรษฐกิจฟื้นขึ้นมาเป็นระดับ Y_1

หากพิจารณาในรูป 2. ซึ่งแสดงระบบเศรษฐกิจเดียวกัน แต่แสดงระหว่างแกนอัตราดอกเบี้ยและแกนรายได้ (GDP) ในรูป IS-LM-BP Curves โดยเส้น IS Curves อาจเรียกเป็นเส้นการลงทุนในประเทศ เมื่ออัตราดอกเบี้ยลดลงการลงทุนจะเพิ่มขึ้น เส้น IS จึงลาดลงจากซ้ายไปขวา และเส้น LM Curves อาจเรียกว่าเส้นปริมาณเงินของชาติ (ในที่นี้เราใช้

เส้น LM Curves ในส่วนที่เป็นเส้นตรงเท่านั้น) เส้น BP อาจเรียกว่าเส้นดุลการชำระเงินของประเทศ เนื่องจากเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจขนาดเล็ก เส้น $BP = 0$ จึงขนานกับแกนนอน เหนือเส้น $BP = 0$ ประเทศจะเกินชำระเงิน ได้เส้น $BP = 0$ ประเทศจะขาดชำระเงิน เส้น $BP = 0$ ยังแสดงว่าอัตราดอกเบี้ยระยะยาวของระบบเศรษฐกิจนี้จะถูกกำหนดโดยอัตราดอกเบี้ยโลก

เนื่องจากระบบเศรษฐกิจตกต่ำ IS-LM-BP Curves ตัดกันที่ขนาด GDP ที่ต่ำมาก คือที่ระดับ Y_0 และอัตราดอกเบี้ยระดับ r_0 หากรัฐบาลเพิ่มรายจ่ายโดย Shift เส้น IS Curves ขึ้นไปทางขวามือ จาก IS_0 เป็น IS_1 โดยการเพิ่มครวนี้ รัฐบาลไปกู้เงินที่เหลืออยู่มากมายในระบบธนาคารพาณิชย์หรือจากธนาคารชาติ แล้วไปใช้จ่าย จะทำให้ปริมาณเงินบาทในระบบเศรษฐกิจเพิ่มเท่ากับที่รัฐบาลเพิ่มการใช้จ่าย ก็คือ ทำให้เกิดการ Shift ของเส้น LM Curves จาก $LM (M_0)$ เป็น $LM (M_1)$ หรือเราอาจคิดว่า เส้น LM Curves ในภาวะนี้เป็นเส้นที่ขนานกับแกนนอนก็ได้ ซึ่งเป็นผลให้ GDP เพิ่มขึ้นจาก Y_0 เป็น Y_1 เราอาจเรียกว่าเป็นการขยายนโยบายการคลังโดยการเพิ่มเงินในระบบ (Monetary Financed Fiscal Policy) โดยอัตราดอกเบี้ยไม่เพิ่มขึ้น เพราะเงินในระบบ และระดับราคาก็ไม่เพิ่มขึ้น เพราะกำลังการผลิตส่วนเกินยังมีเหลืออยู่อีกมาก โดยภาพนี้สามารถใช้อธิบายได้ทั้งในระบบอัตราแลกเปลี่ยนคงที่ (Fixed Exchange Rate) และระบบอัตราแลกเปลี่ยนที่ขึ้นลงได้ (Flexible Exchange Rate)

การฟื้นเศรษฐกิจจึงต้องทำด้วยการเพิ่มปริมาณเงินบาทในระบบเศรษฐกิจ เพราะปริมาณเงินบาทหายไปมากเกินไป ผู้ที่เริ่มต้นคือรัฐบาลเท่านั้น เพราะภาคเอกชน

กำลังหนี้ตายเอาตัวรอดกันอยู่ ด้วยการลดต้นทุนโดยลดการจ้างงานและขายทรัพย์สินในหนี้ แต่แรงงานและทรัพย์สินเหล่านั้นไม่ได้หายไปไหน รัฐบาลจึงต้องทำตรงข้ามกับภาคเอกชน โดยรัฐบาลเป็นเพียงผู้เดียวที่กู้เงินได้ ให้นำเงินนั้นมาจ้างแรงงานแทนและซื้อทรัพย์สินจากเอกชนไว้ โดยต่างชาติจะเข้ามาก็เมื่อเศรษฐกิจได้ฟื้นแล้ว การฟื้นเศรษฐกิจจึงทำโดยการเพิ่มรายจ่ายของรัฐบาลอาจเป็นรายจ่ายประจำหรือลงทุนก็ได้ แต่รายจ่ายเหล่านั้นต้องนำไปซื้อสินค้าและบริการในประเทศ เพื่อเพิ่มรายได้เพิ่ม GDP ให้คนในชาติ **เพราะ GDP นับจากด้านรายได้ของคนในชาติ ไม่ได้นับจากด้านรายจ่าย** หากรายจ่ายรัฐบาลนำไปซื้อของนำเข้า ก็จะไปเพิ่ม GDP ต่างชาติ เศรษฐกิจเราจะไม่ฟื้นขึ้น และเราจะเป็นหนี้ต่างชาติมากขึ้นด้วย

กรอบคิดที่ 3

การเพิ่มปริมาณเงินให้ได้ผลในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ

การเพิ่มปริมาณเงินเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำนั้น ควรเพิ่มให้กับคนรากหญ้า เช่น การให้เงินกองทุนหมู่บ้าน จะทำให้คนรากหญ้านำเงินไปใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค และเพื่อการลงทุนภายในภายในประเทศ ซึ่งจะทำให้ GDP ของประเทศไทยเพิ่มขึ้น ในทางกลับกัน ถ้ารัฐบาลเพิ่มปริมาณเงินให้กับคนร่ำรวย คนเหล่านี้ก็จะนำเงินบาทไปแลกเงินดอลลาร์ฯ เปลี่ยนเป็นเงินตราต่างประเทศ (ทำให้เงินดอลลาร์ฯ ของชาติลดลง) แล้วนำไปซื้อสินค้าและบริการของต่างประเทศ เป็นการเพิ่ม GDP ให้ต่างประเทศ โดยที่ GDP ของประเทศไทยจะไม่เพิ่มขึ้น

นโยบายการเพิ่มรายจ่ายของรัฐบาลเพื่อซื้อสินค้าในชาตินั้น อาจโอนให้ประชาชนปฏิบัติแทนก็ได้ เช่น การให้เงินกองทุนหมู่บ้านฯ ละ 1 ล้านบาท หรือการพักหนี้บริษัทและเกษตรกร เป็นการขยายนโยบายการคลังของรัฐบาล โดยประชาชนเป็นผู้ปฏิบัติ นำเงินไปซื้อสินค้าและบริการที่ผลิตขึ้นในชาติ และเป็นการใช้นโยบายทางการเงินที่หนุนโดยมาตรการการเงิน (Monetary Financed Fiscal Policy) เนื่องจากการใช้นโยบายการเงินใดๆโดยพยายามเพิ่มปริมาณเงินให้กู้แก่เอกชนในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำไม่สามารถทำได้ คือการ Shift เส้น LM Curves ให้ลงมาจากขวามือ ด้วยให้เอกชนกู้เพื่อฟื้นเศรษฐกิจจะทำได้ เพราะงบดุลของเอกชนแต่ละบริษัทในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำไม่ดีพอที่จะกู้เงินได้

กรอบคิดที่ 4

ปล่อยกู้ก่อนหรือตามหนีก่อน

เขียนเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2542

เศรษฐกิจล้มละลายจะต้องแก้ไขด้วยมาตรการ 2 ประการ โดยต้อง (1) เพิ่มสภาพคล่องทำให้เศรษฐกิจฟื้นก่อน แล้วจึงตามด้วยการ (2) การปรับโครงสร้างธุรกิจ เนื่องจากขนาดเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2541 ลดลงไปประมาณ 600,000 ล้านบาท เมื่อเทียบกับปี 2540 คือในปี 2540 ไทยมีระดับรายได้ประชาชาติ (GDP) 5.3 ล้านล้านบาท แต่ปี 2541 เหลือเพียง 4.7 ล้านล้านบาท แสดงว่าคนในชาติ 61.5 ล้านคน มีรายได้โดยเฉลี่ยในปี 2541 ลดลงไปคนละ 10,000 บาทต่อปี นอกจากนี้ ทรัพย์สินที่แต่ละคนสะสมไว้ ก็มีมูลค่าลดลง ประมาณว่ามูลค่าลดลงกว่าร้อยละ 30

การลดลงของรายได้กว่าร้อยละ 10 และทรัพย์สินลดลงกว่าร้อยละ 30 นี้ เป็นประจักษ์พยานอย่างดีว่าทำไมคนในประเทศไทยถึงเป็นหนี้สินล้นพ้นตัว ไม่มีความสามารถชำระหนี้ ปัญหาเรื่องนี้เสียปลอม (Strategic Non-Performing Loans) คงมีอยู่บ้าง แต่สิ่งนี้น่าจะเป็นผลจากการที่ระบบเศรษฐกิจล้มละลาย โดยแต่ละคนกลัวไม่มีเงินเพื่อดำรงชีพ และดำรงฐานะในสังคม กลัวไม่มีเงินส่งลูกไปเรียนหนังสือ จึงแอบเก็บเอาไว้ ดังนั้นจึงไม่ควรที่จะใช้เรื่องนี้เสียปลอม เป็นข้อสมมติฐานในการแก้ไขปัญหา แต่ควรยอมรับเรื่องการเป็นหนี้สินล้นพ้นตัวของคนส่วนใหญ่ในชาติ เป็นข้อสมมติฐานจะดีกว่า

หากเรายอมรับเช่นนี้ เราก็ต้องคิดว่าควรให้ระบบสถาบันการเงินปล่อยสินเชื่อก่อน เพื่อลูกหนี้จะได้ไปทำมาหากิน และหาเงินมาจ่ายภาระหนี้ได้ในระยะยาว ลูกหนี้ส่วนใหญ่ไม่ได้คิดจะคดโกง แต่ไม่มีเงินจ่ายจริงๆ แต่ถ้ารัฐบาลไทยยังคิดว่ามีหนี้เสียปลอมอีกเป็นจำนวนมาก ก็ให้ตามหนี้กันไปก่อน และถ้ายังแก้ด้วยวิธีนี้อาจทำให้เศรษฐกิจล้มละลายรอบ 2 ก็ได้ เนื่องจากแนวคิดดังกล่าวได้ทำให้หนี้เสียเพิ่มสูงขึ้นมากเกือบร้อยละ 50 และหนี้เสียปลอมก็เพิ่มขึ้นมากด้วย

ในกรณีเกาหลีใต้และมาเลเซีย รัฐบาลให้ธนาคารปล่อยสินเชื่อก่อน ตามหนี้เสียที่หลัง โดยรัฐบาลเพิ่มทุนให้ธนาคารมากพอ ธนาคารแต่ละแห่งก็เบาใจ ไม่ต้องกลัวว่าทุนจะเหลือเพียง 1 สตางค์ ระบบของทั้ง 2 ประเทศ ก็คือ การใช้ระบบรัฐบาลนำการปล่อยสินเชื่อ ผลคือหนี้เสียลดลงอย่างมาก เหลือเพียงประมาณร้อยละ 10 ความจริงหนี้เสียปลอมใน 2 ประเทศนี้ก็มีเหมือนกัน แต่การปล่อยสินเชื่อไปก่อนทำให้หนี้เสียปลอมไม่เพิ่มขึ้น เนื่องจากผู้กู้เดิมที่ไม่มีเงินจ่ายดอกเบี้ย กลับเริ่มมีเงินไปทำธุรกิจ สามารถจ่ายดอกเบี้ยได้ จึงเป็นผลให้เกาหลีใต้และมาเลเซียฟื้นเร็วกว่าไทย

2. ทฤษฎีการฟื้นเศรษฐกิจตกต่ำ

หากพิจารณาให้ดี จะเห็นได้ว่านักเศรษฐศาสตร์ ชื่อ John Maynard Keynes อาจเป็นคนเดียวที่ได้อธิบายว่าจะแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำได้อย่างไร **ทฤษฎีของ Keynes** จึง

เป็นทฤษฎีที่บอกว่า เมื่อเศรษฐกิจตกต่ำแล้วจะฟื้นขึ้นมาอย่างไร อาจเป็นเพราะว่า ทฤษฎีของ Keynes เกิดขึ้นในช่วงที่เศรษฐกิจทั่วโลกได้ตกต่ำอย่างมากแล้ว

แต่ในช่วงหลังๆ ที่เราไปเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ในประเทศตะวันตก ประเทศเหล่านั้นไม่มีเศรษฐกิจตกต่ำอย่างมากมายอีกเลย ส่วนใหญ่เราจึงไปเรียนรู้วิธีการบริหารเศรษฐกิจที่เจริญเติบโตเต็มที่แล้วว่าจะรักษาสภาพอย่างไร ศัพท์ทางวิชาการมักใช้ว่าจะรักษาเสถียรภาพระบบเศรษฐกิจได้อย่างไร การเรียนวิธีการรักษาเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจนี้ อาจจัดได้ว่าเป็นวิชาเศรษฐศาสตร์ของสำนัก Classics ทั้งหมด ซึ่งรวมทั้ง Monetarists กลุ่ม Rational Expectations และสำนัก Real Business Cycles ทฤษฎีของสำนักเหล่านี้บอกว่า ถ้าเศรษฐกิจดีๆ อยู่แล้ว จะรักษาอย่างไรไม่ให้เกิดปัญหา คือไม่มีภาวะเงินเฟ้อมากเกินไป และไม่มีการว่างงานมากเกินไป ไม่ขาดดุลบัญชีเดินสะพัดมากเกินไป จนเป็นหนี้ต่างประเทศมากเกินไป จะทำอย่างไร และทำอย่างไรไม่ให้เศรษฐกิจตกต่ำ เนื่องจากทฤษฎีของสำนักเหล่านี้เกิดขึ้นเมื่อเศรษฐกิจฟื้นแล้ว และบางครั้งเริ่มมีภาวะเงินเฟ้อแล้ว

ความจริงแล้ว เศรษฐกิจของประเทศไทยก็ยังไม่ได้เจริญเติบโตเต็มที่ ยังต้องการความเจริญเติบโตอีกมาก เพื่อให้ประชาชนมีมาตรฐานการครองชีพใกล้เคียงกับประเทศตะวันตก การมุ่งรักษาระบบเศรษฐกิจให้มีเสถียรภาพอย่างเดียว โดยเฉพาะการตั้งเป้าหมายอัตราเงินเฟ้อ (Inflation Targetting) ให้ต่ำๆ อาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจได้ เราจึงควรระวังจุดเน้นในการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจให้ดี ผู้เขียนเห็นว่าประเทศไทยควรเน้นเรื่องความเจริญเติบโตมากกว่าการรักษาอัตราเงินเฟ้อ ดังที่ มรว. คึกฤทธิ์ ปราโมช อดีตนายกรัฐมนตรี เคยกล่าวไว้ว่า “อัตราเงินเฟ้อต่ำๆ จะมีประโยชน์อะไร หากประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีงานทำ ไม่มีรายได้”

จะเห็นได้ว่า เหล่าสำนัก Classics ไม่เคยบอกว่าเศรษฐกิจตกต่ำจะฟื้นอย่างไร เพราะในช่วงของนักทฤษฎีเหล่านี้ เป็นช่วงที่ไม่มีปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ เป็นช่วงปัญหาเงินเฟ้อด้วยซ้ำไป ดังนั้นการถกเถียงกันระหว่างสำนัก Monetarists กับ Keynesians ว่าทฤษฎีของใครถูกของใครผิดจึงเป็นเรื่องเข้าใจผิด เพราะทฤษฎีทั้งสองอธิบายคนละช่วงเวลากัน คือ Keynesians บอกว่าเศรษฐกิจตกต่ำแล้วจะแก้อย่างไร Monetarists บอกว่าทำอย่างไรไม่ให้เศรษฐกิจตกต่ำหรือเจริญเติบโตมากเกินไปจนเป็นฟองสบู่ กลุ่ม Rational Expectations ก็เช่นเดียวกัน ก็บอกว่าจะทำอย่างไรไม่ให้เศรษฐกิจตกต่ำและไม่ให้เงินเฟ้อมากเกินไป แต่ไม่เคยบอกว่าเมื่อเศรษฐกิจตกต่ำไปแล้วจะฟื้นอย่างไร ผู้เขียนจึงแปลกใจว่า เมื่อเวลาที่เศรษฐกิจไทยได้ตกต่ำไปแล้ว ทำไมจึงยังมีข้อถกเถียงกันว่า จะใช้วิธีแก้ปัญหของสำนักไหนดี ระหว่างสำนัก Classics กับ สำนัก Keynesians การถกเถียงนี้บ่งชี้ถึงความไม่เข้าใจในปรัชญาเชิงลึกของวิชาเศรษฐศาสตร์มหภาค

ที่กล่าวมานี้ไม่ใช่เรื่องเล่นๆ เพราะเมื่อเกิดเศรษฐกิจตกต่ำอย่างมากในปี พ.ศ. 2540-41 ในประเทศไทย รัฐบาลไทยในช่วงนั้น ก็แก้กันอย่างผิดๆ มาแล้ว คือใช้วิธีตรงข้ามกับที่ควรจะเป็นเลย แม้องค์กรระดับโลก เช่น IMF ก็ยังแนะนำตรงข้ามกับสิ่งที่ควรจะทำ ในช่วงนั้นเมื่อเศรษฐกิจตกต่ำแล้ว รัฐบาลได้เข้มงวดในเรื่องการปรับโครงสร้างธุรกิจ มีการขึ้นดอกเบี้ยสูงๆ อาจเป็นเพราะทฤษฎี Rational Expectations ที่กล่าวว่ารัฐบาลจะทำอย่างไรก็ตาม ประชาชนจะรู้เท่าทันหมด ดังนั้นนโยบายรัฐบาลจึงไม่มีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ แต่ความจริงก็คือการที่รัฐบาลทำอะไรแล้วไม่มีผล ก็เฉพาะตอนที่ระบบเศรษฐกิจอยู่ในภาวะที่มีการจ้างงานเต็มที่แล้ว กลไกของระบบตลาดทำงานเต็มที่แล้วเท่านั้น แต่การที่เศรษฐกิจตกต่ำแล้ว นับเป็นกรณีที่ระบบกลไกการระบบตลาดไม่ทำงาน (Market Failure) แล้ว รัฐบาลจึงต้องเข้าทำงานแทน (Government Intervention) หรือที่นักบริหารเรียกว่าต้องมีเจ้าภาพ จึงอาจกล่าวได้ว่าในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ มีแต่เพียงรัฐบาลเท่านั้นที่มีขนาดใหญ่พอ ที่จะฟื้นฟูระบบเศรษฐกิจได้ หากปล่อยให้กลไกตลาดในภาคเอกชนปรับตัวเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจกันเอง ก็ต้องใช้เวลาอย่างมาก

ผู้เขียนจึงขอสรุปว่า เศรษฐกิจตกต่ำเมื่อไรที่ไหน Keynesian Economics ยังใช้ได้ เพราะเป็นทฤษฎีเดียวที่บอกว่าเมื่อเศรษฐกิจตกต่ำแล้วจะแก้อย่างไร แต่เศรษฐกิจที่เจริญเติบโตดีอยู่ จะนำเอาทฤษฎี Keynes ไปใช้ก็อาจใช้ไม่ได้ น่าจะใช้ทฤษฎีของสำนัก Classics จะดีกว่า เพราะเป็นทฤษฎีที่บอกว่าเศรษฐกิจที่ดีอยู่แล้ว จะทำอย่างไรไม่ให้ตกต่ำ

3. การจ้างงานและการซื้อทรัพย์สินโดยรัฐบาลคือการฟื้นฟูเศรษฐกิจ

หากจะสรุปเป็นทฤษฎีทั่วไป อาจกล่าวได้ว่าเศรษฐกิจตกต่ำอาจเกิดเนื่องจาก 2 สาเหตุใหญ่ คือ

3.1) สาเหตุในประเทศ คือการที่อัตราดอกเบี้ยในประเทศสูงขึ้นอย่างมาก ทำให้วิสาหกิจเอกชนในประเทศมีต้นทุนสูงขึ้น มีการลดการผลิตและการแลกเปลี่ยนสินค้าซึ่งกันและกันลง ทำให้อำนาจซื้อลดลง ประสิทธิภาพการผลิตลดลง และการสะสมทุนก็ลดลงด้วย ทำให้ GDP ลดลงอย่างมาก คนจึงตกงาน เอกชนอาจขายของขาดทุน ทำให้ส่วนของทุนของวิสาหกิจเอกชนลดลง จนไม่สามารถใช้หนี้ ทำให้เกิดหนี้ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (Non-Performing Loans – NPL) ซึ่งเป็นผลให้สถาบันการเงินต้องตั้งสำรองหนี้สูญจำนวนมาก และไม่กล้าปล่อยสินเชื่อเป็นเวลานาน

การที่ต้นทุนสูงขึ้น โดยเฉพาะการเพิ่มสูงขึ้นของอัตราดอกเบี้ย จะทำให้ผลผลิตลดลง ความจริงแล้วถ้าต้นทุนที่แท้จริงสูงขึ้นอย่างเฉียบพลัน เช่น การขึ้นราคาน้ำมันมากๆ ก็ทำให้เศรษฐกิจตกต่ำได้ การขึ้นอัตราดอกเบี้ยที่ละมากๆ ยังทำให้ต้นทุนเงินกู้เพิ่มขึ้น ผู้บริโภคที่ซื้อ

ของก็ซื้อน้อยลง จึงทำให้หน่วยผลิตผลิตสินค้าลดลงด้วย การขึ้นดอกเบี้ยจึงเป็นการเพิ่มต้นทุนการผลิตของชาติทั้งหมด

3.2) สาเหตุจากต่างประเทศ คือ (1) การที่วิสาหกิจเอกชนทั้งระบบถูกถอนเงินทุนออกจากประเทศอย่างฉับพลัน ทำให้อัตราแลกเปลี่ยนลดค่าลง การที่เงินลดค่าอย่างมาก ทำให้ส่วนของทุนในบริษัทธุรกิจติดลบ ล้มละลาย ต้องเลิกกิจการจำนวนมาก จะทำให้ GDP ตกลง หรือ (2) การที่ธุรกิจเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกสินค้าและบริการรวมการท่องเที่ยวไม่สามารถขายสินค้าได้ เนื่องจากความตกต่ำของเศรษฐกิจโลก ทำให้การนำเข้าของโลกลดลง ก็ทำให้ GDP ตกลง

อาจกล่าวได้โดยรวมได้ว่า เศรษฐกิจตกต่ำนั้น เกิดอันเนื่องมาจากวิสาหกิจเอกชนไม่ทำงานได้ การแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการลดลง ผลก็คือคนตกงานและราคาทรัพย์สินตกลง ดังนั้น จึงเหลือเพียงภาครัฐบาลเท่านั้นที่สามารถสร้างเงิน มาจ้างงานและซื้อทรัพย์สินจากเอกชนไว้ได้ โดยรัฐบาลอาจจ้างคนที่ตกงานในอัตราค่าจ้างตามวิชาชีพเท่าเดิม มาผลิตสินค้าสาธารณะ เช่น ถนนคอนกรีต แหล่งน้ำ เมื่อจ้างได้ครบถ้วนแล้ว เศรษฐกิจก็จะฟื้นขึ้น เมื่อเศรษฐกิจตกต่ำมีผลทำให้เกิดการลดคนงาน และการลดคนงานก็มีผลต่อการลดอำนาจซื้อภายในประเทศ ซึ่งเป็นผลให้มีการลดการผลิตในธุรกิจเอกชนส่วนอื่นๆ ต่อไป ซึ่งจะก่อให้เกิดการลดคนงานและลดอำนาจซื้อต่อไปอีก เกิดการลดลงของกิจกรรมเอกชนทางเศรษฐกิจลงไปเรื่อยๆ ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ จึงเป็นโอกาสที่ประเทศจะได้ใช้แรงงานที่ว่างงานมาสร้างสินค้าสาธารณะ เรียกว่าเป็นการสร้างทรัพย์สินของชาติ โดยไม่มีค่าเสียโอกาส ไม่มีต้นทุนทางเศรษฐกิจ ไม่แย่งแรงงานจากภาคเอกชน ในขณะที่ภาวะเศรษฐกิจรุ่งเรือง รัฐบาลไม่สามารถทำได้

การใช้แรงงานที่ว่างงานในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ สร้างสินค้าสาธารณะ จึงเป็นการเปลี่ยนชีวิตของแรงงาน (ซึ่งเก็บไม่ได้และกำลังจะหมดไปในแต่ละวัน) เป็นผลผลิต (GDP) ที่เพิ่มขึ้น หากไม่สร้างผลผลิตนี้ ก็จะมีการสูญเสียของแรงงานไปเลย

เป้าหมายสำคัญของการสร้างสินค้าสาธารณะในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ จึงเป็นการเปลี่ยนชีวิตของแรงงานให้เป็น GDP ส่วน GDP ที่สร้างขึ้นจะได้ใช้ประโยชน์ในวันนั้นหรือไม่ ยังเป็นเรื่องที่สำคัญรองลงมา อย่างไรก็ตามทรัพย์สินที่สร้างขึ้นนั้น ควรมีลักษณะคงทนถาวร เช่น ถนนคอนกรีต หรือมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การอบรมแรงงานให้มีความรู้ ความสามารถสูงขึ้น

สำหรับเงินที่จะนำมาจ้างแรงงานนั้น รัฐบาลสามารถสร้างขึ้นได้ โดยนำมาจากธนาคารชาติ ซึ่งไม่ทำให้รัฐบาลเป็นหนี้เชิงเศรษฐศาสตร์เพิ่มขึ้น เนื่องจากรัฐบาลสามารถใช้เงินที่เพิ่มขึ้น จ้างแรงงานที่ว่างงาน ซึ่งจะทำให้ GDP เพิ่มขึ้น ซึ่ง GDP จะเพิ่ม

มากกว่าเงินที่เพิ่มขึ้นเป็นเท่าตัว (Multiplier Effects) ในกรณีตัวอย่างในกรอบคิดที่ 5. เราได้ GDP เพิ่มขึ้น 2.2 เท่าของเงินที่รัฐบาลใช้จ่ายเพิ่มขึ้น เมื่อคนทำงานเต็มที่แล้ว รัฐบาลไม่ควรเพิ่มปริมาณเงินอีก เพราะจะไม่มีแรงงานส่วนเกินที่จะเพิ่ม GDP ได้อีก

กรอบความคิดที่ 5

Multiplier Effects ในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ

หากเราพิจารณาระบบเศรษฐกิจขนาดเล็กแบบเปิดในช่วงตกต่ำในเชิงระบบสมการ ดังนี้

$$Y = C + I + G + (E - IM) \quad \dots (1)$$

$$C = a + b.Y \quad \dots (2)$$

$$IM = m_0 + m_1.Y \quad \dots (3)$$

กำหนดให้ I, G, และ E เป็นตัวคงที่ เราแทนค่า C, I, G, E และ IM ในสมการที่ (1) จะได้

$$Y = a + b.Y + I + G + E - (m_0 + m_1.Y)$$

$$Y = (a + I + G + E - m_0) / (1 - b + m_1)$$

ดังนั้น หากการใช้จ่ายของรัฐบาลเพิ่มขึ้น 1 หน่วย (คือ $\Delta G = 1$) จะทำให้ GDP เพิ่มขึ้น ดังนี้

$$\Delta Y / \Delta G = 1 / (1 - b + m_1)$$

$$\Delta Y = 1 / (1 - b + m_1) * \Delta G$$

หากค่า $b = 0.75$, $m_1 = 0.2$

$$\begin{aligned} \Delta Y &= 1 / (1 - 0.75 + 0.2) * 1 \\ &= 2.2 \text{ หน่วย} \end{aligned}$$

โดยที่ Y = รายได้หรือผลผลิตของชาติ (GDP)

C = การบริโภคโดยรวมของประชาชน

I = การลงทุนโดยรวมในประเทศ

E = การส่งออกสินค้าและบริการ

IM = การนำเข้าสินค้าและบริการ

a = การบริโภคโดยรวมของประชาชนในส่วนที่ไม่ขึ้นกับรายได้

b = ส่วนของการบริโภคที่เพิ่มขึ้นเมื่อรายได้เพิ่มขึ้น (Marginal Propensity to Consume)

m_0 = การนำเข้าสินค้าและบริการในส่วนที่ไม่ขึ้นกับรายได้

m_1 = ส่วนการนำเข้า ที่เพิ่มขึ้นเมื่อรายได้เพิ่มขึ้น (Marginal Propensity to Imports)

จะเห็นได้ว่า วิธีการนี้ประเทศจะได้ทรัพยากรจากการสร้างสินค้าสาธารณะเพิ่มขึ้นมากว่าปริมาณเงินที่ใช้เพิ่มขึ้น จึงอาจพิจารณาได้ว่าในเชิงสุทธิแล้วรัฐบาลไม่ได้สร้างหนี้เพิ่มขึ้นในเชิงเศรษฐศาสตร์ และเงินที่นำมาจากธนาคารชาติ ก็ไม่ต้องคืนทั้งหมด เพราะเมื่อเศรษฐกิจเจริญเติบโตขึ้น ปริมาณเงินก็ต้องเพิ่มขึ้นอยู่แล้ว และภาระหนี้ของรัฐบาลก็จะลดลงไปเอง ในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ภาคธุรกิจเอกชนจะเป็นตัวการที่เร่งให้เกิดเศรษฐกิจตกต่ำเร็วขึ้น เพราะภาคธุรกิจสร้างเงินเองไม่ได้ ขาดทุนไม่ได้ จึงต้องลดขนาดธุรกิจ ลดการจ้างงาน และเร่งขายทรัพยากรสินทรัพย์นี้ ทำให้ราคาทรัพยากรสินตกต่ำไปด้วย

อาจกล่าวได้ว่าเมื่อเศรษฐกิจตกต่ำ ภาคธุรกิจจะใช้ความรู้ MBA เพื่อลดขนาด (Downsizing) ธุรกิจของตน แต่เมื่อเกิดการลดขนาดธุรกิจแล้ว จำนวนแรงงานและทรัพยากรในชาติไม่ได้ลดลง เป็นภาระของสังคมที่จะต้องดูแล รัฐบาลจึงมีหน้าที่ใช้วิชาเศรษฐศาสตร์มหภาค (Macroeconomics) แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ โดยรัฐบาลต้องทำตรงกันข้ามกับภาคธุรกิจ คือ (1) รัฐบาลจะต้องจ้างงานเพิ่มขึ้น และ (2) รัฐบาลจะต้องซื้อทรัพยากรจากภาคธุรกิจ ดังนั้นการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจจึงต้องทำตรงกันข้ามกับการแก้ไขปัญหาธุรกิจ เมื่อธุรกิจ Downsize รัฐบาลก็ต้อง Upsize เพราะธุรกิจขาดทุนไม่ได้ แต่รัฐบาลขาดทุนได้ และธุรกิจสร้างเงินไม่ได้ แต่รัฐบาลสร้างเงินโดยไม่เป็นหนี้ได้

คำกล่าวที่ว่า การกู้ยืมเงินของรัฐบาลเป็นการนำเอาอนาคตมาใช้ในปัจจุบัน จึงไม่เป็นจริง ในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ การกู้เงินของรัฐบาลจากธนาคารชาติ ในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ มาจ้างงานก็ไม่ใช้การสร้างหนี้เชิงเศรษฐกิจ แต่กลับเป็นการสร้างทรัพยากรสินในปัจจุบันให้มากขึ้น เพื่อสร้างอนาคตของชาติที่ดีขึ้น

เงินที่นำมาจ้างงานและซื้อทรัพยากรสินนั้น รัฐบาลจะต้องนำมาจากภายในประเทศและเป็นเงินบาทเท่านั้น ในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำรัฐบาลไม่จำเป็นต้องกู้เงินต่างประเทศมาแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ เพราะเงินต่างประเทศใช้ซื้อของต่างชาติ จึงเป็นการฟื้นเศรษฐกิจของต่างชาติ

แต่เราต้องการซื้อแรงงานและทรัพย์สินจากคนในชาติ จึงต้องจ่ายเงินบาท ซึ่งเป็นการฟื้นฟูเศรษฐกิจในชาติ ดังนั้นการจ้างงานและการซื้อทรัพย์สินโดยรัฐบาล จึงเป็นการฟื้นฟูเศรษฐกิจ

กรอบความคิดที่ 6

รัฐบาลสร้างหนี้เงินบาทในภาวะเศรษฐกิจชะลอตัวอาจไม่ใช่หนี้จริง

การที่เงินบาททำหน้าที่รักษาเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจด้วย ทำให้บางครั้งที่รัฐบาลสร้างหนี้เงินบาท จึงไม่ใช่หนี้จริงในเชิงเศรษฐศาสตร์ การจะดูว่าเป็นหนี้จริงหรือไม่ ให้ดูตรงที่ว่าเราต้องไปเปลี่ยนแรงงานและเวลาของชีวิตของเราไปเป็นของ คือไปทำเป็น GDP แล้วนำไปขาย เพื่อนำรายได้มาใช้นี้หรือไม่ เช่น นาย ก.เป็นหนี้เงินบาท นาย ข. ทั้งคู่เป็นประชาชน สร้างเงินเองไม่ได้ นาย ก.ต้องไปทำงานได้เงินมาใช้นี้ แสดงว่าเป็นหนี้จริง การเป็นหนี้ระหว่างบุคคลจึงเป็นหนี้จริงเสมอ ด้วยเหตุผลเดียวกัน การที่รัฐบาลหรือเอกชนไทยเป็นหนี้ต่างประเทศจึงเป็นหนี้จริงเสมอ เพราะต้องผลิต GDP เพื่อไปแลกเงินตราต่างประเทศเพื่อใช้นี้ และการเป็นหนี้ต่างประเทศของเอกชนไทย ประเทศไทยต้องรับผิดชอบรัฐบาลจึงควรดูแลหนี้ต่างประเทศของเอกชนด้วย

แต่หากรัฐบาลสร้างหนี้เงินบาทในภาวะเศรษฐกิจชะลอตัว โดยไปกู้เงินจากธนาคารกลาง หรือสถาบันการเงินที่มีเงินเหลืออยู่จำนวนมาก หรือพิมพ์เงินบาทขึ้นมา แล้วนำเงินบาทไปจ้างงาน ทำให้ประชาชนมีงานทำมากขึ้น ทำให้มี GDP เพิ่มขึ้น โดยราคาสินค้าที่เขาผลิตไม่เพิ่มขึ้น ในกรณีนี้ รัฐบาลสร้างหนี้แล้วทำให้ GDP เพิ่มขึ้น จึงไม่ใช่หนี้จริงในเชิงเศรษฐศาสตร์ ไม่เป็นการนำเอาทรัพย์สินในอนาคตมาใช้ในปัจจุบัน แต่เป็นการสร้างทรัพย์สินในปัจจุบัน เพื่ออนาคตที่ดีกว่าของชาติ

หากรัฐบาลไม่สร้างหนี้เงินบาทขึ้น จะทำให้ GDP ที่ควรจะได้จะหายไปเลย เพราะเวลาของแรงงานนั้นเก็บไม่ได้ การสร้างหนี้ยังทำให้ได้ภาษีเพิ่มขึ้นจาก GDP ที่เพิ่มขึ้นด้วย ดังนั้นแม้ในเชิงบัญชี การสร้างหนี้ของรัฐบาลในภาวะเศรษฐกิจชะลอตัวก็ไม่ใช่หนี้จริงทั้งหมด เพราะรัฐบาลจะได้ภาษีส่วนที่เพิ่มมาลดภาระหนี้ลง

แต่ถ้ารัฐบาลสร้างหนี้เงินบาท ในภาวะที่มีการจ้างงานเต็มที่แล้ว จะถือว่าเป็นหนี้จริงในเชิงเศรษฐศาสตร์ เป็นการยืมทรัพย์สินในอนาคตมาใช้ในปัจจุบัน เนื่องจากคนงานจะต้องหยุดทำงานเดิม แล้วมาทำงานให้รัฐบาล ทำให้ GDP โดยรวมไม่เพิ่มขึ้น แต่รัฐบาลไปแบ่ง GDP จากภาคเอกชนมาใช้ ทำให้ต้องเก็บภาษีในอนาคตมากขึ้นเพื่อคืนหนี้

แนวคิดให้สร้างหนี้ต่างประเทศ จึงควรทำก็ต่อเมื่อมีความจำเป็นต้องซื้อของต่างประเทศที่เราผลิตไม่ได้เท่านั้น ซึ่งจะเป็นรายจ่ายของเรา (แต่ไม่เป็น GDP ของเรา) เป็น

การเพิ่ม GDP ให้กับต่างประเทศ ดังนั้นจึงควรเน้นแนวคิดการสร้างหนี้ภายในและซื้อของภายในก่อน

4. วิธีการฟื้นเศรษฐกิจตกต่ำ

เราอาจสรุปได้ว่า เศรษฐกิจตกต่ำเกิดจากระบบวิสาหกิจเอกชนไม่ทำงาน เพราะต้นทุนดอกเบี้ยสูงขึ้นมาก หรือยอดขายทั้งในและต่างประเทศลดลงอย่างมาก ทำให้มีการปลดคนงานออกอย่างต่อเนื่องเป็นลูกโซ่ เป็นผลให้อำนาจซื้อในระบบเศรษฐกิจลดลง การตกต่ำของวิสาหกิจเอกชนยังทำให้มีการนำทรัพย์สินออกขาย เพื่อลดภาระหนี้ จึงทำให้ราคาทรัพย์สินของประเทศตกต่ำลงอย่างมาก แต่ทั้ง**คนงานและทรัพย์สิน**ในชาติมิได้หายไปไหน รัฐบาลจึงจำเป็นต้องเป็นผู้จ้างแรงงานและซื้อทรัพย์สินจากเอกชน จึงจะแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำได้ อาจกล่าวได้ว่า ในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ รัฐบาลจะต้องทำตรงกันข้ามกับภาควิสาหกิจเอกชน ซึ่งอาจทำได้อย่างน้อย 7 ประการ ดังต่อไปนี้

4.1. รัฐบาลสร้างงาน โดยรัฐบาลกู้เงินทางบัญชีจากธนาคารชาติ หรือกู้เงินที่ล้นอยู่มากมายในระบบธนาคารพาณิชย์ มาจ้างแรงงานผลิตสินค้าสาธารณะ เช่น ถนน แหล่งน้ำ โครงการ SML เป็นต้น หรือให้ประชาชนสร้างงานกันเอง โดยรัฐบาลค้ำประกันให้ประชาชนกู้เงินได้ เช่น การตั้งกองทุนหมู่บ้าน การพักหนี้เกษตรกร ธนาคารประชาชน เป็นต้น **การทำในลักษณะเช่นนี้ รัฐบาลไม่ได้สร้างหนี้เพิ่มขึ้นในเชิงเศรษฐศาสตร์ แต่ประเทศจะได้รายได้ (GDP) เพิ่มขึ้น ได้ทรัพย์สินเพิ่มขึ้น** เพราะได้เปลี่ยนแรงงานที่กำลังจะสูญเปล่าไปในแต่ละวัน ให้เป็นทรัพย์สินของชาติ ดังนั้น เศรษฐกิจตกต่ำจึงเป็นโอกาสที่รัฐบาลจะสร้างทรัพย์สินของชาติ โดยไม่มีต้นทุนทางเศรษฐกิจ

4.2. รัฐบาลซื้อทรัพย์สิน รัฐบาลควรนำเงินจากธนาคารชาติหรือจากระบบธนาคารพาณิชย์ มาซื้อทรัพย์สินที่เอกชนแย่งกันขาย เพื่อไม่ให้ราคาทรัพย์สินตกต่ำจนเกินไป เพราะการที่ราคาทรัพย์สินตกต่ำลงอย่างมาก จะทำให้ภาคเอกชนและประชาชนเป็นหนี้สินล้นพ้นตัว ไม่สามารถฟื้นตัวเองได้ ระบบเศรษฐกิจก็จะฟื้นช้ามาก การซื้อทรัพย์สินจากภาคเอกชนนั้น ควรซื้อในกลุ่มที่เป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการผลิตของชาติ

4.3. หยุดกู้เงินตราต่างประเทศแล้วกู้เงินบาทจากในชาติแทน เศรษฐกิจตกต่ำเกิดเนื่องจากเงินบาทหายไป มีเงินบาทไม่เพียงพอในระบบเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดผลผลิตตกต่ำ เกิดการว่างงานของคนในชาติ การจ้างงานเหล่านี้เราใช้เงินบาท จึงไม่จำเป็นต้องกู้เงินตราต่างประเทศ การกู้เงินต่างชาติ นอกจากจะไม่ทำให้การจ้างงานเพิ่มขึ้นแล้ว ยังทำให้หนี้ต่างประเทศเพิ่มขึ้นอีกด้วย และเป็นการช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจให้ต่างประเทศ

4.4. ไม่ต้องขายทรัพย์สินให้ต่างประเทศ การขายบริษัทและรัฐวิสาหกิจให้ต่างประเทศเพื่อให้ได้เงินตราต่างประเทศไม่ใช่วิธีการฟื้นเศรษฐกิจของชาติ และยังจะทำให้ต่างชาติได้ทรัพย์สินของชาติไปในราคาถูกกว่าปกติด้วย การฟื้นเศรษฐกิจของชาติโดยการเพิ่มปริมาณเงินบาทให้เพียงพอ จะทำให้ทรัพย์สินในชาติมีราคาเพิ่มขึ้น ภาระหนี้สินของเอกชนและรัฐบาลก็จะลดลงไปเอง

4.5. ลดการนำเข้า เร่งการส่งออก เศรษฐกิจตกต่ำเกิดจากราส่งออกได้น้อยลง ดังนั้น จึงควรปล่อยให้ค่าเงินบาทอ่อนลงกว่าปกติ เพื่อให้ราคาสินค้าออกถูกลงและราคาสินค้านำเข้าแพงขึ้น เป็นการเพิ่มรายได้จากการส่งออกและลดรายจ่ายจากการนำเข้า โดยคนในชาติจะหันมาซื้อสินค้าที่ผลิตในประเทศแทนการนำเข้าเพราะถูกกว่า การเพิ่มการส่งออกและการลดการนำเข้าจะช่วยให้มีการจ้างงานในชาติเพิ่มขึ้น ทำให้ GDP ขยายตัวสูงขึ้น

4.6. ขยายขนาดเศรษฐกิจไทยไปสู่ประเทศเพื่อนบ้าน โดยนำเงินบาทไปให้กู้แก่ประเทศเพื่อนบ้าน ในอัตราดอกเบี้ยต่ำระยะยาว จะทำให้บริษัทก่อสร้างและแรงงานไทยที่ว่างงานอยู่ มีงานทำในประเทศเพื่อนบ้าน เป็นการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำของชาติ เป็นการพัฒนาประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้เพื่อนบ้านมีอำนาจซื้อสูงขึ้น ซื้อสินค้าเรามากขึ้น ทำให้ GDP เราสูงขึ้น

4.7. สร้างชุมชนให้เข้มแข็ง โดยรัฐบาลส่งเสริมคนดีที่ได้รวมตัวกันอยู่แล้ว ให้มีฐานะทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น มีรายได้และมีการออมเพิ่มขึ้น ดังนั้น เงินกองทุนหมู่บ้านจึงควรให้แก่ชุมชนที่รวมตัวกันและมีความเจริญเติบโตอยู่แล้ว ซึ่งดูแลโดยคนดีของสังคมที่เป็นที่ประจักษ์แล้ว เงินกองทุนหมู่บ้านไม่ควรใช้เพื่อทำให้คนไม่ดีในหมู่บ้านวิ่งเข้าหาเงิน เพราะในที่สุดจะเป็นการทำลายระบบเศรษฐกิจจากหญ้า และลดจำนวนคนดีในหมู่บ้านลง

การดำเนินกลยุทธ์ทั้ง 7 ประการนี้ จะต้องทำให้ภาคประชาชนและเอกชนมีความขยันขันแข็งและมีวินัยมากขึ้น จะต้องไม่เป็นการเอื้อประโยชน์ให้ภาคเอกชน และไม่เป็นการแจกเงินให้ประชาชน มิฉะนั้นแล้ว จะเป็นการทำลายโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของชาติในระยะยาว

กรอบคิดที่ 7

เศรษฐกิจจะต้องโตเท่าไรจึงจะแก้ปัญหาชาติได้

เขียนเมื่อ 24 มกราคม 2544

จากการคำนวณเชื่อว่าถ้าหากเศรษฐกิจไทย เจริญเติบโตเพียงร้อยละ 3 ในปีนี้ (พ.ศ. 2544) รายได้และกำไรของหน่วยผลิตต่างๆ ในภาคเอกชนและประชาชนจะไม่เพียงพอต่อภาระ

หนี้ที่เพิ่มขึ้น และหากปล่อยเป็นดังนี้ต่อไปประมาณ 1 ปี รัฐบาลใหม่ก็จะถูกวิพากษ์วิจารณ์ เช่นเดียวกับรัฐบาลที่ผ่านมา

จึงมีความจำเป็นที่จะต้องวิเคราะห์ถึงวิธีการในการดึงขนาดเศรษฐกิจให้เจริญเติบโตได้ ประมาณร้อยละ 6-7 จากร้อยละ 3 โดย (1) ให้อำนาจของรัฐบาลในการปล่อยสินเชื่อ (2) รัฐบาลต้องฟื้นราคาทรัพย์สิน และ (3) ส่งเสริมการลงทุนระยะยาวจากต่างชาติ ซึ่งก็คือ การเพิ่มสภาพคล่องในมือเอกชนและประชาชน รัฐบาลจะใช้นโยบายใดก็ได้ แต่ท้ายที่สุดแล้วนโยบายนั้นจะต้องทำให้เอกชนและประชาชนมีเงินอยู่ในมือเพิ่มมากขึ้น มีกำไรมากขึ้นที่จะไปคืนหนี้คืนสินให้กับสถาบันการเงิน

จากการคำนวณพบว่าหากรัฐบาลสามารถเพิ่มปริมาณเงินหรือสภาพคล่องในมือประชาชนอีก 2 แสนล้านบาท ก็จะสามารถเพิ่มระดับรายได้ประชาชาติอีกกว่า 2 แสนล้านบาท ได้เช่นเดียวกัน ขนาดรายได้ประชาชาติส่วนเพิ่มกว่า 2 แสนล้านบาทนี้ คิดเป็นร้อยละ 3-4 ของ GDP เนื่องจาก GDP ปัจจุบันมีมูลค่าประมาณ 5 ล้านล้านบาท

นโยบายพักหนี้เกษตรกร กองทุนหมู่บ้าน การรักษายาบาลครั้งละ 30 บาท เป็นนโยบายที่สามารถเพิ่มเงินในมือเอกชนและประชาชนได้ จึงสามารถฟื้นระบบเศรษฐกิจได้ เนื่องจากการใช้จ่ายในนโยบายเหล่านี้ เป็นการสร้างรายได้ให้คนในประเทศ ไม่ได้ไปซื้อสินค้าต่างประเทศ

ความจริงแล้วการใช้จ่ายในนโยบายหลักเหล่านี้ รัฐบาลควรกู้ยืมจากเงินส่วนที่เหลืออยู่ เช่น เงินที่เหลืออยู่ในระบบธนาคารพาณิชย์กว่า 5 แสนล้านบาท หรือกู้เงินจากธนาคารแห่งประเทศไทย ทั้งนี้มีเป้าหมายเพื่อให้กระแสเงินในระบบเศรษฐกิจโดยส่วนรวมเพิ่มขึ้น วิธีการดังกล่าวก็คือ การใช้นโยบายการเงิน ในระบบเศรษฐกิจของประเทศเล็กที่ปล่อยให้อัตราแลกเปลี่ยนขึ้น-ลงเสรี และเงินทุนไหลเข้า-ออกได้ จึงจะฟื้นเศรษฐกิจได้ วิธีการนี้จะทำให้อัตราแลกเปลี่ยนอยู่ในภาวะอ่อนตัว ช่วยเร่งการส่งออกด้วย การทำให้อัตราความเจริญเติบโตเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 6-7 นั้น จะทำให้ภาคเอกชนและประชาชนสามารถแก้ไขปัญหาของตนเองได้ คือ มีรายได้มากเพียงพอและมีกำไรมากเพียงพอที่จะไปใช้หนี้ ทำให้หนี้เสียในภาคสถาบันการเงินลดลงไปเอง และภาคสถาบันการเงินก็จะมีเงินทุนเพิ่มขึ้นสามารถขยายสินเชื่อได้

วิธีการดังกล่าวรัฐบาลจะต้องผ่อนคลายกฎระเบียบที่เข้มงวดเกินไปในภาวะไม่เหมาะสมที่มีอยู่ในปัจจุบันด้วย เมื่อภาคเอกชนได้ฟื้นตัวขึ้นมาแล้วก็จะสามารถนำเงินมาจ่ายภาษีทำให้หนี้สินภาครัฐบาลลดลงด้วย จากนั้นรัฐบาลจึงค่อยๆ มาเข้มงวดเรื่องของธรรมาภิบาล (Good Governance) ทั้งในภาครัฐและเอกชน ซึ่งจะทำให้เอกชนสามารถปรับตัวเข้าสู่ระบบสากลได้ในระยะยาว

การปรับโครงสร้างธุรกิจใดๆ ในภาคเอกชนนั้น ควรทำหลังการฟื้นฟูระบบเศรษฐกิจแล้ว ดังนั้น เมื่อมีวิกฤตเศรษฐกิจ รัฐบาลมี 2 เรื่องที่จะต้องทำคือ การฟื้นฟูเศรษฐกิจก่อน จากนั้น คือ การสร้างความแข็งแกร่งของภาคธุรกิจตามมา

ความจริงแล้ว การบริหารเศรษฐกิจไม่ใช่การบริหารธุรกิจ เป็นคนละเรื่องกัน การบริหารระบบเศรษฐกิจ คือ การบริหารสภาพคล่อง สภาพกระแสเงินบาท ก็คือ การบริหารสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวธุรกิจให้เหมาะสม ทำให้ธุรกิจสามารถปรับตัวและอยู่ได้ หากสิ่งแวดล้อมเลวร้ายถึงแม้ธุรกิจดี ก็จะล้มละลายหมด การบริหารเศรษฐกิจเปรียบเสมือนกับการบริหารบ่อปลา โดยธุรกิจแต่ละองค์กร คือ ปลาแต่ละตัวในบ่อ เมื่อเศรษฐกิจล้มละลายก็เหมือนกับน้ำในบ่อได้แห้งขอดไปเป็นจำนวนมาก แม้ปลาที่ดี ธุรกิจที่ดี ได้ปรับตัวเองแล้ว ได้มีลักษณะธรรมรัฐแล้ว ก็ไม่สามารถคงอยู่ได้

สิ่งที่รัฐบาลต้องทำเป็นขั้นแรก คือ การเติมน้ำลงในบ่อปลา จากนั้น จึงจะฟื้นฟูปลาแต่ละตัว ก็คือ การฟื้นฟูธุรกิจ โดยอย่าให้ปลาอ้วนเกินไปจนเป็นฟองสบู่อีกครั้งหนึ่ง รัฐบาลจึงไม่มีหน้าที่โดยตรงที่จะไปปรับโครงสร้างธุรกิจของบริษัทแต่ละแห่ง เนื่องจากว่าโดยธรรมชาติ ระบบธุรกิจเอกชนจะปรับตัวตามกฎระเบียบของรัฐบาลอยู่แล้ว

ความผิดพลาดของรัฐบาลที่แล้วก็คือ ต้องการปรับโครงสร้างธุรกิจก่อน แล้วฟื้นฟูเศรษฐกิจทีหลัง แนวความคิดนี้เป็นแนวความคิดที่ต้องการพึ่งผู้ลงทุนต่างประเทศเข้ามาฟื้นฟูธุรกิจไทยโดยอาศัยความเชื่อมั่น วิธีการนี้กลับเป็นผลทำให้ธุรกิจจำนวนมากล้มละลายเกินความจำเป็น และยังถูกต่างชาติกีดตารับซื้อจนต่ำเกินไป โดยในที่สุดธุรกิจเอกชนต่างๆ จะถูกฟ้องล้มละลายหรือไม่ก็ถูกซื้อโดยต่างชาติในราคาถูกๆ โอกาสที่ชาติจะฟื้นฟูจึงเกิดขึ้นได้ในระยะยาวมากๆ เท่านั้น เช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นในกลุ่มประเทศอเมริกาใต้ ในทางตรงกันข้ามหากรัฐบาลฟื้นฟูเศรษฐกิจก่อนแล้วให้ระบบธุรกิจค่อยๆ ปรับตัวตามเศรษฐกิจจะฟื้นได้ง่ายกว่า

5. การฟื้นฟูเศรษฐกิจอย่างไรจึงไม่ก่อให้เกิดเงินเฟ้อ

ความจริงแล้วการบริหารเศรษฐกิจในระยะสั้น คือ การสร้างสมดุลระหว่างจำนวนสินค้า (ซึ่งเรียกว่า GDP) กับจำนวนกระแสเงินหรือปริมาณเงิน (ซึ่งเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน) ให้เหมาะสม คำว่าเหมาะสมนั้นหมายความว่าระบบเศรษฐกิจจะต้องมีปริมาณเงินให้เหมาะสมกับปริมาณสินค้า ณ ระดับที่คนส่วนใหญ่มีงานทำ มีรายได้พอสมควร

หากระบบเศรษฐกิจอยู่ในภาวะเช่นนี้แล้ว รัฐบาลเพิ่มปริมาณเงินโดยนำเงินจากธนาคารชาติมาใช้ในระบบเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นอีก อาจจะไม่ทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น เนื่องจากทุกคนได้ทำงานเต็มที่แล้ว เมื่อปริมาณเงินเพิ่มขึ้น แต่ปริมาณของไม่สามารถเพิ่มตามก็จะทำให้

ราคาสินค้าเพิ่มสูงขึ้นไป เพราะว่าราคาสินค้าโดยทั่วไปแล้วก็มีค่าเท่ากับปริมาณเงินในชาติ
หารด้วยจำนวน GDP

ดังนั้น ในกรณีที่เศรษฐกิจมีการจ้างงานค่อนข้างเต็มที่แล้ว การขยายปริมาณ
เงินในชาติก็จะก่อให้เกิดภาวะเงินเฟ้อได้ เมื่อมีการขยายเงินในภาวะเช่นนี้ ทรัพย์สิน
ได้แก่ บ้าน ที่ดิน หุ่นในตลาดหลักทรัพย์ จะมีราคาสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้
ค่าจ้างแรงงาน รวมทั้งราคาสินค้าก็เริ่มสูงขึ้นด้วย ซึ่งให้เห็นว่าเศรษฐกิจเริ่มอยู่ในภาวะ
ฟองสบู่

ในกรณีประเทศไทย เกิดภาวะเศรษฐกิจฟองสบู่เมื่อปี พ.ศ. 2537-38 สิ่งที่รัฐบาลไทย
ควรกระทำในตอนนั้นก็คือ การชะลอความเจริญเติบโตของเศรษฐกิจด้วยการลดขนาดการใช้
จ่ายของงบประมาณรัฐบาลลง แต่ในขณะนั้น แทนที่รัฐบาลจะลดการใช้จ่าย ธนาคารชาติกลับ
เพิ่มอัตราดอกเบี้ยเพื่อให้เศรษฐกิจชะลอตัวลง แต่ในขณะนั้น เราใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยน
คงที่ การขึ้นอัตราดอกเบี้ยในชาติ เพื่อลดปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจของชาติ จึงไม่
มีผลต่อการลดกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เพราะเมื่อธนาคารชาติขึ้นอัตราดอกเบี้ยแล้ว ต่างชาติ
เห็นว่าการนำเงินตราต่างประเทศมาแลกเปลี่ยนเป็นเงินบาทแล้วฝากในประเทศไทยจะได้ดอกเบี้ยมากกว่า
จึงมีเงินตราต่างประเทศไหลเข้ามาเป็นจำนวนมาก ทำให้ปริมาณเงินบาทของไทยเพิ่มขึ้นด้วย
ระบบเศรษฐกิจไทยจึงไม่ได้ชะลอตัวลง แต่มีผลทำให้เราเป็นหนี้ต่างชาติมากยิ่งขึ้น ซึ่งเห็นได้
จากยอดหนี้ต่อรายได้ประชาชาติ และการนำเข้าสินค้าและบริการที่เพิ่มสูงขึ้น จนกระทั่งมีการ
ขาดดุลบัญชีเดินสะพัดสูงถึงร้อยละ 8 ของ GDP

ความจริงแล้วสิ่งที่รัฐบาลไทยควรทำในช่วงนั้น ก็คือ ลดการใช้จ่ายของ
ภาครัฐบาลลง ตามทฤษฎีแล้ว ระบบเศรษฐกิจของประเทศเล็ก ที่มีอัตราแลกเปลี่ยน
คงที่ การแก้ไขปัญหาการเติบโตมากเกินไปของระบบเศรษฐกิจ ต้องทำด้วยการเพิ่ม
ความเข้มงวดในนโยบายการคลัง ดังนั้น จึงเป็นข้อผิดพลาดในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจเมื่อ
ปี พ.ศ. 2537-38 ซึ่งทำให้เกิดวิกฤติเศรษฐกิจในปีต่อมา ตัวอย่างนี้ชี้ให้เห็นว่า ความเข้าใจ
เรื่องทฤษฎีพื้นฐานทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งสำคัญในการแก้ไขปัญหาในระบบเศรษฐกิจ

ในกรณีกลับกัน ระบบเศรษฐกิจเกิดปัญหาเงินฝืดได้อย่างไร สมมติว่าเราอยู่ในภาวะ
เศรษฐกิจที่มีการจ้างงานเต็มที่ มีปริมาณเงินเพียงพอกับปริมาณ GDP แล้ว หากปริมาณเงิน
ลดลงไป อาจจะเนื่องจากถูกโจมตีค่าเงิน แล้วต่างชาติถอนเงินดอลลาร์ทำให้คนในชาติต้องขาย
ทรัพย์สิน เพื่อนำเงินบาทไปแลกเปลี่ยนเงินดอลลาร์จากธนาคารชาติแล้วใช้คืนต่างชาติไป

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเช่นนี้จะทำให้ปริมาณเงินบาทในชาติลดลงไป ความจริงแล้ว
เศรษฐกิจตกต่ำเกิดขึ้นด้วยสาเหตุเดียว คือ ปริมาณเงินลดลงอย่างรวดเร็ว จนกระทั่ง
การผลิตสินค้าลดลงตามไป เมื่อปริมาณเงินถูกถอนออกจากระบบเศรษฐกิจ ผู้ผลิตจึงไม่มี
เงินทุนหมุนเวียนเพียงพอ มีความจำเป็นที่จะต้องลดขนาดการผลิต ลดการใช้เครื่องมือ

เครื่องจักร และลดจำนวนคนลง จึงมีปัญหาการว่างงาน เมื่อคนงานของโรงงานแรกๆ ว่างงาน ก็
จะซื้อสินค้าและบริการจากโรงงานอื่นๆ น้อยลง เกิดการลดลงของการใช้เครื่องมือเครื่องจักร
และคนงานของโรงงานต่อไป เป็นลูกโซ่

วิธีการแก้ไขที่ถูกต้องนั้น รัฐบาลจะต้องคุมปริมาณเงินในชาติให้มีมากเพียงพอ ในกรณี
ประเทศไทยนั้น เมื่อถูกถอนเงินออกจำนวนมากในปี พ.ศ. 2540-41 รัฐบาลไทยกลับทำตรงกัน
ข้าม แทนที่จะลดอัตราดอกเบี้ยเพื่อช่วยพยุงฐานะเศรษฐกิจ รัฐบาลกลับเพิ่มอัตราดอกเบี้ยสูง
มาก เป็นการลดปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจลงไปอีก เป็นการทำลายเงินทุนหมุนเวียนต่างๆ ที่
มีอยู่ไม่เพียงพอในระบบเศรษฐกิจให้ลดลงไปอีกด้วย

นอกจากนั้น เมื่อธุรกิจเริ่มล้มละลาย เพราะเงินทุนหมุนเวียนไม่เพียงพอ รัฐบาลก็
เข้มงวดเรื่องกฎระเบียบในการกู้ยืมเงิน และการสร้างมาตรฐานสากล ในขณะที่หน่วยธุรกิจ
ต่างๆ ในประเทศไทยยังป่วยอยู่ ยิ่งซ้ำเติมระบบเศรษฐกิจ ทำให้การผลิตติดลบถึงร้อยละ 10 ใน
ปี พ.ศ. 2541 ซึ่งมีผลทำให้คนว่างงานเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก เมื่อมีการว่างงานและขายสินค้า
ไม่ได้ ก็จะมีผลต่อเนื่องในแง่ของราคาทรัพย์สินของประชาชน ของบริษัทห้างร้าน จะต้องถูก
นำมาเร่ขายเพื่อใช้หนี้ เมื่อมีการขายทรัพย์สินในรูปของที่ดิน และหุ้นในบริษัท รวมทั้งหุ้นใน
ตลาดหลักทรัพย์ ราคาทรัพย์สินเหล่านี้จึงตกต่ำลงอย่างรวดเร็ว

ความจริงแล้วการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจที่ถูกต้องในช่วงปี พ.ศ. 2541-42 นั้น รัฐบาล
จะต้องผ่อนคลายนโยบายการเงิน คือ เร่งให้มีปริมาณเงินอยู่ในมือผู้กู้เงินมากขึ้น วิธีการที่
สำคัญแทนที่จะเข้มงวดเรื่องกฎระเบียบ ซึ่งเป็นเรื่องระยะยาวควรจะต้องผ่อนคลายนโยบาย
ในการกู้ยืมเงิน และการคิดมูลค่าทรัพย์สิน ก็จะชะลอและบรรเทาการตกต่ำของระบบเศรษฐกิจ
ไปได้

กรณีสหรัฐอเมริกาในช่วงเดียวกัน บริษัทเงินทุน Long Term Capital Management
ประสบปัญหาทางการเงิน นาย Alan Greenspan ผู้ว่าการธนาคารกลางฯ ไม่ได้สั่งปิดบริษัท
และเข้มงวดเรื่องกฎระเบียบ แต่กลับให้บริษัทอื่นๆ ช่วยอุ้มบริษัทนี้ไว้เพื่อแก้ปัญหาการ
แพร่กระจายของการล้มละลาย

ปัจจุบันประเทศไทยใช้อัตราแลกเปลี่ยนขึ้น-ลงเสรี ดังนั้น การฟื้นเศรษฐกิจโดยใช้
นโยบายการคลังจึงไม่ได้ผล เพราะการขยายการใช้จ่าย จะทำให้อัตราแลกเปลี่ยนแข็งค่าขึ้น
การเพิ่มการใช้จ่ายของภาครัฐบาล (G) ในสมการรายได้ประชาชาติ ก็จะมีผลต่อการลดลงของ
การส่งออก (E) ในสมการเดียวกัน มีผลหักล้างกัน ผลผลิตของชาติหรือรายได้ประชาชาติก็จะไม่
เพิ่มขึ้น การฟื้นเศรษฐกิจในกรณีของประเทศไทย จึงจะต้องใช้นโยบายการเงิน หรือนโยบายการ
คลังที่อุดหนุนโดยการเพิ่มปริมาณเงินเท่านั้น โดยส่งเสริมการกระจายสินเชื่อ ประเทศชาติจึงจะ
ฟื้นขึ้นได้

ในกรณีของมาเลเซียนั้นกลับกัน เพราะเขาใช้อัตราแลกเปลี่ยนคงที่ รัฐบาลมาเลเซียจึงสามารถฟื้นเศรษฐกิจด้วยการเพิ่มการใช้จ่ายของภาครัฐบาล ซึ่งทำให้อัตราดอกเบี้ยภายในสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยโลก ก็จะทำให้เงินทุนต่างประเทศไหลเข้ามาแลกเปลี่ยนเงินริงกิต และทำให้ปริมาณเงินในมาเลเซียเพิ่มขึ้น เป็นการฟื้นฟูชาติ

สรุปได้ว่าสาเหตุที่ทำให้เศรษฐกิจตกต่ำนั้น มีประการเดียว คือ ปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจนั้น ซึ่งเป็นเงินทองถิ่นได้ลดลงมากเกินไปจนความจำเป็น ผลของเศรษฐกิจตกต่ำ คือ การผลิตสินค้าลดลง การใช้เครื่องมือเครื่องจักรลดลง การว่างงานเพิ่มขึ้น และในที่สุดก็คือ ราคาทรัพย์สินต่างๆ ตกลง การปล่อยให้ระบบเศรษฐกิจตกต่ำอันเนื่องมาจากปริมาณเงินบาทหายไปมากเกินไปจนความจำเป็น เป็นเรื่องที่เลวร้าย เพราะมีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ทำให้คนส่วนใหญ่จนลง มีผลต่อการออกจากโรงเรียนของนักเรียน และการฆ่าตัวตายของประชาชน

รัฐบาลใดๆ พึงป้องกันปัญหาจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำนี้ และการแก้ไขปัญห เศรษฐกิจตกต่ำในกรณีประเทศไทยก็ไม่ใช่เรื่องยาก เพียงแต่เพิ่มปริมาณเงิน เพราะเหตุแห่ง ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำนั้น ก็คือ การที่สภาพคล่อง หรือปริมาณเงินหายไปมากเกินไป และถ้า เพิ่มขึ้นมาให้เหมาะสมกับจำนวนผลผลิต และทรัพย์สินต่างๆ ราคาสินค้า และราคาทรัพย์สินก็ จะไม่ตกลง ขณะเดียวกันผลผลิตก็จะเพิ่มขึ้น โดยจะไม่เงินเฟ้อมากนัก แต่จะฟื้นฟูระบบ เศรษฐกิจขึ้นได้